

Klimaatwoordenlijst

Biodiversiteit	De diversiteit (verscheidenheid) aan levende wezens (in een bepaald gebied). Hoe meer verschillende soorten, hoe beter. Dit geldt ook op genetisch vlak. Stel je voor dat er allemaal klonen van dezelfde (persoon) rondliepen.
Biologisch afbreekbaar	Een biologisch afbreekbaar product kan op natuurlijke wijze, door schimmels en bacteriën, afgebroken worden tot chemische bouwstenen. De term zegt niets over de termijn waarop dit gebeurt. https://bewustbiologisch.nl/biologisch-afbreekbaar/
Burgerinitiatief	In tegenstelling tot een van bovenaf opgelegde opdracht, nemen burgers hier zelf het initiatief. Ze zetten uit eigen beweging een project op poten. Denk maar aan buurtfeesten, zwerfvuilacties en actiegroepen.
Circulaire economie	Een economisch systeem waarbij het opnieuw gebruiken van materialen centraal staat.
CO ₂ -neutraal	Er wordt evenveel CO ₂ uit de atmosfeer opgenomen in 'carbon sinks' (of natuurlijke koolstofputten) zoals bomen, als dat er CO ₂ uitgestoten wordt. Liefst wordt er zo weinig mogelijk of helemaal geen CO ₂ uitgestoten.
CO ₂ -uitstoot	Het is belangrijk om altijd het totale plaatje te bekijken bij de CO ₂ -uitstoot. Een elektrische wagen bijvoorbeeld stoot tijdens het rijden geen CO ₂ uit, maar wel indirect als je hem zou opladen met energie die opgewerkt werd in een kolencentrale bijvoorbeeld.
Cradle to cradle (C2C)	Het principe van cradle to cradle gaat uit van een oneindig hergebruik van grondstoffen. Alle gebruikte materialen van een product worden nadien verwerkt in een ander product. Niets gaat verloren, niets wordt weggegooid. Dit kan enkel wanneer het product bewust vanuit dit principe wordt gemaakt: het moet gemakkelijk uit elkaar te halen zijn, waarna basismaterialen gemakkelijk opnieuw gebruikt kunnen worden. Elektronische toestellen met vastgelijmde onderdelen zijn het tegengestelde hiervan. Let op: vaak kan je een grondstof niet oneindig gebruiken zonder kwaliteitsverlies. Dan spreken we niet van recycling maar van downcycling.
Duurzaam	Bedoeld om lang mee te gaan, (relatief) milieuvriendelijk. Duurzaam handelen betekent voldoen aan de behoefte van het heden, en tegelijk je verantwoordelijkheid nemen voor de leefomstandigheden van nu en in de toekomst. Dus zonder de mogelijkheid van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien, in gevaar te brengen. De term wordt vaak misbruikt in greenwashing: bedrijven beloven duurzaamheid, maar zetten hun vervuilende praktijken gewoon door.

Earth overshoot day	Op deze symbolische dag zijn alle beschikbare hulpbronnen die de aarde in 1 jaar kan bieden, opgebruikt. Hoe vroeger in het jaar deze dag valt, hoe dringender er verandering nodig is in het grondstoffengebruik, want er wordt onherroepelijke schade aangebracht aan het systeem. Vergelijk het met spaargeld: als je maandelijks meer uitgeeft dan je verdient, zal je op een dag aan je spaargeld moeten gaan. Dat kan je niet voor onbepaalde duur volhouden.
Ecologisch	Heeft betrekking op de wetenschap van ecologie, die bestudeert hoe organismen met elkaar en met hun omgeving interageren.
Ecologische voetafdruk	De ecologische voetafdruk voor een bepaald jaar is een hypothetisch getal dat weergeeft hoeveel biologisch productieve grond- en wateroppervlakte een bepaalde bevolkingsgroep in dat jaar gebruikt om zijn consumptieniveau te kunnen handhaven en zijn afvalproductie te kunnen verwerken. Voor westerse landen komt dit neer op meerdere keren de beschikbare oppervlakte (zie Earth overshoot day).
Ecosysteemdienst	Een woord dat werd verzonden om een economische waarde op de natuur te plakken. Ecosysteemdiensten zijn onder meer: bufferen van water, voorkomen van overstromingen, leveren van water en zuurstof, voorkomen van modderstromen, leveren van schaduw en koelte, leveren van voedsel, onderdak bieden voor dieren.
Greenwashing	Het onterecht claimen dat een bedrijf of product 'ecologisch', 'duurzaam' of 'milieuvriendelijk' is. Hiervan kan dan geen bewijs worden geleverd. Het is louter een marketingtruc.
Groen	Nietszeggende marketingterm. Het kan evenzeer verwijzen naar de kleur groen als de aanwezigheid van (nep)planten of een natuurgerichte mentaliteit.
Groenblauw netwerk	Aanwezigheid van (liefst aaneengesloten) zones met beplanting (groen) en waterlopen met bij voorkeur een natuurlijke bedding en natuurlijke oevers (blauw) in een bebouwde zone. Dit biedt voordelen voor biodiversiteit, uitzicht, klimaatbestendigheid en leefbaarheid.
Grondwater en grondwaterstand	Water dat in de grond (bodem) opgeslagen zit. Experts spreken van hoge of lage grondwaterstand wanneer er meer of minder grondwater is dan gemiddeld. Voor gespecialiseerde hydrologische begrippen, zie: https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/stroomgebiedbeheerplannen/stroomgebiedbeheerplannen-2016-2021/documenten/achtergronddocumenten/Begrippen_Termen.pdf
Hitte-eiland	In een omgeving met veel verharding (beton, steen, rotsen) blijft de warmte langer hangen. Steden kunnen daarom tijdens warme periodes echte hitte-eilanden zijn. Aanwezigheid van planten en/of water helpt om de omgeving af te koelen.
Klimaat en klimaatverandering	Gemiddeld weer over een langere periode. De verandering van het klimaat wordt uitgedrukt in tientallen jaren. Gemiddeld zien we een stijging in temperatuur wereldwijd, de laatste decennia. Als het eens een dagje kouder is, of je ziet een weeklang geen zon, zegt dat iets over het weer, niet over het klimaat.
Klimaatadaptatie en klimaatmitigatie	Adaptatie betekent aanpassing. Het klimaat verandert en we passen ons aan door bijvoorbeeld regenopvang te voorzien en groen in de woonkernen (als airco). Mitigatie betekent verzachting, matiging. We moeten er alles aan doen om de verandering van het klimaat te beperken. Klimaatadaptatie Nederland vat dit als volgt samen: "Bij mitigatie wil je een situatie voorkomen die je niet kunt beheersen en bij adaptatie wil je een situatie beheersen die je niet kunt voorkomen." https://klimaatadaptatienederland.nl/actueel/actueel/nieuws/2023/aanbevelingen-samenhang-adaptatie-mitigatie/#:~:text=Mitigatie%20kan%20door%20de%20uitstoot,die%20je%20niet%20kunt%20voorkomen

Klimaatbestendig	Het toepassen van klimaatadaptatie, het leren leven met een veranderend klimaat.
Klimaatmigratie	Woestijnen breiden uit, de zeespiegel stijgt, alsmar meer hevige regenval en extreme droogte. Velen zien zich genoodzaakt te verhuizen omdat hun thuisregio onleefbaar geworden is.
Koolstofcompensatie	Een manier om CO ₂ -neutraliteit na te streven door de uitstoot van iets anders te verminderen. Bijv. investeren in hernieuwbare energie. Nog beter zou zijn om de rechtstreekse uitstoot te verminderen, of voor koolstofopname te zorgen door bijvoorbeeld bomen te planten.
Koolstofvoetafdruk	De broeikasgasuitstoot die wereldwijd veroorzaakt wordt door de binnenlandse consumptie van de inwoners van een land of regio. https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/milieu-en-natuur/koolstofvoetafdruk
Korte keten	Hoe minder schakels er zijn tussen boer en bord, hoe beter. Rechtstreeks in de hoevewinkel kopen, korter kan niet. Hoe langer de keten, hoe meer tussenpersonen dan verdienen op het product dat je koopt, waardoor er voor de boer minder overblijft.
Leefmilieu	De omgeving waarin we leven. De lucht die we inademen, het water dat we drinken, de bodem waarin onze voedselgewassen groeien.
Lokaal geteeld	Niet de boontjes uit Kenia, maar die van bij de boer uit Vlaanderen. Dit slaat op het regionaal karakter en zegt niets over tussenschakels.
MAP (mestactieplan)	Een uitvoeringsinstrument van het Mestdecreet. Er werden intussen 7 versies van deze regelgeving opgesteld. Het mestactieplan legt regels vast voor de productie en verwerking van mest, en de bemesting van landbouwgronden. Ook worden kwetsbare zones benoemd waarin strengere regels gelden. Desondanks halen onze Vlaamse waterlopen de Europese kwaliteitsnormen niet. Nitraat en fosfor zijn de boosdoeners.
Mestdecreet	Basiswetgeving in Vlaanderen met betrekking tot mestbeheer. Werd voor het eerst ingevoerd in 1991. Het doel van het Mestdecreet is om de waterkwaliteit te beschermen door de nitraatvervuiling van grond- en oppervlaktewater te beperken en te zorgen voor een duurzaam gebruik van meststoffen.
Milieu	Zie <i>Leefmilieu</i> .
Milieubewust	Met aandacht voor het milieu en het zo weinig mogelijk vervuilen/aantasten ervan.
Milieuvriendelijk	Een streven naar minimale negatieve effecten op het milieu. Denk aan het vervangen van giftige stoffen door veilige stoffen in een productieproces. Tip: hoe meer gevarensymbolen er staan op een product, hoe minder milieuvriendelijk het is.
Modal shift	Verandering van vervoerswijze, bijv. de auto laten staan en de fiets of bus nemen. Het doel is om verplaatsingen op een duurzamere manier te organiseren, collectiever en met minder uitstoot.
Multimodaal transport	Om van A naar B te geraken gebruik je meerdere verschillende transportmiddelen, bijv. met de fiets naar de bushalte, met de bus naar de halte in de buurt van je bestemming, en de laatste meters leg je af te voet.
Ontharden	Het doelbewust verwijderen van verharding (vaak beton) om water te laten infiltreren, planten kansen te geven en hitte te milderen. Ontharding van kraantjeswater is het verlagen van het kalkgehalte van het water.
Organisch	Van levend materiaal. Bevat koolstof, waterstof en zuurstof.

PFOS en PFAS	PFAS (Per- en polyfluoralkylstoffen) is een verzamelnaam voor synthetische chemische producten. PFOS is een van de stoffen onder deze noemer. Ze zijn overal: van antiaanbakpannen over brandblussers tot waterdichte kleding en cosmetica. Momenteel worden de exacte gezondheidsrisico's nog onderzocht. Het probleem is dat deze stoffen niet afbreken en dus eeuwig blijven bestaan. Deze stoffen zijn net zoals ftalaten, bisfenolen, asbest, glyfosaat, DDT, enz., geweldige synthetische stoffen met zeer veel toepassingen, maar helaas komt men er pas na veel te lange tijd achter dat ze een gezondheidsrisico vormen.
Programmatische Aanpak Stikstof (PAS)	Een beleidsinstrument dat specifiek gericht is op het reduceren van stikstofuitstoot en de negatieve effecten hiervan op natuurgebieden, met name Natura 2000-gebieden. De PAS is ingevoerd als antwoord op Europese verplichtingen, zoals de Habitatrichtlijn, die bescherming biedt aan kwetsbare natuurgebieden. Landbouw, industrie en verkeer zijn de belangrijkste bronnen van stikstofuitstoot.
Recycleerbaar	De mate waarin iets tot grondstoffen herleid kan worden, waarna deze grondstoffen opnieuw gebruikt kunnen worden in een ander (vaak minderwaardig) product. Niet te verwarren met herbruikbaar, waarbij het product zelf opnieuw gebruikt wordt.
Single use plastic	Een product van plastic, dat je doorgaans maar 1 keer (kortstondig) gebruikt. Wegwerpplastic als eenmalige verpakkingen rond groenten, plastic bestek, kleine flesjes, rietjes. Europa voert systematisch een verbod uit op <i>single use plastics</i> . Daarom worden op veel evenementen geen wegwerpbekers meer gebruikt.
Traceerbaar(heid)	De mate waarin iets op te zoeken valt. Vaak gebruikt in de context van het herkomst van voedsel.
Transitie	Overgang van het ene vertrouwde systeem (bijv. de auto) naar een ander (bijv. de bus) door veranderingen binnen die context (betrouwbaarder busnet, duurdere parkings, enz.).
(Van) natuurlijke oorsprong	Een marketingclaim die ruim geïnterpreteerd kan worden. Tegengestelde van synthetisch, door de mens gemaakt.
Vervuiler betaalt	Het klinkt logisch dat wie (of wat) de vervuiling veroorzaakt, ook opdraait voor de schadevergoeding of opruimkosten. Helaas zijn er tal van voorbeelden van hoe het niet moet, denk maar aan zwerfvuil in berm.
Wadi	Een aangelegde poel met als doel regenwater op te vangen en te laten infiltreren in de bodem. Kan ook droog staan in droge periodes. Is niet bedoeld als siervijver.

	Extra: Vaktermen die wij gebruiken in onze communicatie (voor zover deze nog niet vernoemd werden hierboven)
Biologische waarderingskaart	Kaart op basis van terreinwaarnemingen. Deze kaart geeft aan welke natuur 'zeer waardevol' is, 'weinig waardevol' en alles daartussen. De letters staan voor het vegetatietype: kalkgrasland, droge heide, natte heide, enz..
Bufferzone	Een groene buffer is een strook met gras, struiken en/of bomen die een bedrijf of gebouw visueel en fysiek afschermt van de omgeving. Zo heb je bijvoorbeeld vanaf de woonwijk zicht op bomen, maar niet op het lelijke fabrieksgebouw. Zo'n buffer vangt ook stof en geluid op.
Drainage	Het bewust afvoeren van water vanaf bijv. een akker, met grachten of drainagebuizen. Dit werd in het verleden veelvuldig toegepast. Nu is de praktijk omstreden: Waarom extra beregenen als er ook drainage ligt?
Ecosysteem	Het geheel van alle levende wezens (planten, dieren) samen, en hun onderlinge relaties, in een bepaald gebied. Ook de eigenschappen van dat gebied, o.a. het plaatselijk klimaat en de bodemsamenstelling, spelen een rol.
Ecotoop	Het geheel van levende wezens (planten, dieren) samen, en hun onderlinge relaties, in een bepaald gebied. Denk maar aan heide, grasland, bos, enz.
Gewestplan	Eind jaren 1970 werden bestemmingsplannen opgemaakt om, gebaseerd op het toenmalige ruimtegebruik, alles netjes in kaart te brengen in zones: wonen, industrie, natuur, enz. Bleek dat Vlaanderen nogal rommelig was ingedeeld. Voor zover het gewestplan nog niet werd overschreven door een ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP) blijft het gelden.
Grondwaterarrest	In 2021 oordeelde de Raad voor Vergunningsbetwistingen dat een grondwaterwinning niet vergund kon worden omwille van onvoldoende informatie over de effecten ervan op de omliggende natuur. Gevolg voor toekomstige vergunningen is dat deze effecten nauwkeurig(er) beschreven moeten worden, en dat er niet zonder meer vergund kan worden, zeker niet in of nabij beschermde of kwetsbare natuur.
Habitatrichtlijn	Europese richtlijn 92/43/EEG inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna, die in 1992 goedgekeurd werd en in alle lidstaten geldig is.
Habitatrichtlijngebied	Gebied dat door België werd aangemeld bij Europa in kader van de Habitatrichtlijn. Ook wel 'Europees beschermd natuurgebied' genoemd. Er gelden strikte regels voor menselijke activiteiten in deze gebieden.
Infiltratie	Water dat infiltreert, sijpelt door in de bodem.
KLE (kleine landschapselementen)	Lijn- of puntvormige elementen in het landschap zoals hagen, houtkanten, bomenrijen, grachten, dijken, berm en holle wegen.

Omgevingsvergunning	Voor de meeste bouwwerken of uitbating van 'hinderlijke inrichtingen' moet je een vergunning verkrijgen. Tot voor 2018 had je een bouwvergunning en een milieuvergunning. Deze werden samengevoegd.
Openruimtegebied	Een gebied waarvan het behoud of de versterking van het open en/of groene karakter aangewezen is. Het is een aaneengesloten gebied dat in grote mate vrij is van bebouwing en van infrastructuur. De invulling is meestal landbouw, natuur en/of recreatie.
Precedent	Iets dat voor het eerst voorkomt, waarnaar later vermoedelijk nog vaak verwezen zal worden. Denk aan het Stikstofarrest (zie verder).
RUP (ruimtelijk uitvoeringsplan)	Wanneer iets gepland wordt dat volgens het (oude) gewestplan niet kan in die bestemmingszone, bijvoorbeeld industrie inplanten in natuurgebied. De bestemming kan dan overschreven worden door een RUP. Bekend voorbeeld is De Groene Delle, een natuurgebied waar de Vlaamse overheid eventjes dacht industriegebied van te maken. Gelukkig kon dat verhinderd worden dankzij verontwaardigde burgers en de rechtspraak.
SBZ (speciale beschermingszone)	Algemene term voor habitatrictlijngebieden en vogelrichtlijngebieden, ook wel Natura-2000 genoemd. Specialisten spreken over SBZ-H en SBZ-V.
Stikstofarrest	In 2021 oordeelde de Raad voor Vergunningsbetwistingen dat een landbouwbedrijf niet mocht uitbreiden omwille van een te grote stikstofuitstoot naar het nabijgelegen natuurgebied. Dat schiep een precedent. Sindsdien stond het hele stikstof(non)beleid op losse schroeven.
VEN (Vlaams Ecologisch Netwerk)	Netwerk van waardevolle natuurgebieden en Vlaanderen, vastgesteld door de Vlaamse regering in 2002. Deze gebieden kennen een hoge juridische bescherming tegen schade aan de natuur.
Vogelrichtlijn	Europese richtlijn 79/409/EEG inzake het behoud van de vogelstand, beoogt de bescherming en instandhouding op lange termijn van alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het Europese grondgebied van de lidstaten.
Vogelrichtlijngebied	Gebied dat door België werd aangemeld bij Europa in het kader van de Vogelrichtlijn.

Bronnen

[Klimaatadaptatie Nederland](#)

[Is het B1?](#)

[Hoogheemraadschap van Delfland - Moeilijke woorden over klimaat](#)

[Integraal waterbeleid – Begrippen en termen](#)

[Statistiek Vlaanderen - Koolstofvoetafdruk](#)

[Bewust biologisch – Wat is biologisch afbreekbaar + 4 labels](#)